

TREI

Cartea celor supradotați

BÉATRICE MILLÈTRE

Traducere din limba franceză de
Ruxandra Comșa

Cuprins

<i>Introducere</i>	11
1. Supradotat sau foarte inteligent?	21
Supradotat, precoce sau cu potențial ridicat?	22
Ce este o persoană supradotată?	25
2. Un mod de funcționare diferit	29
Treaba pe care o fac e mai bună și sunt mai eficient dacă o amân până-n ultima clipă	30
Sunt pertinent grație viziunii mele globale	31
Despre justificarea evidenței	33
Când sfârșitul este începutul și începutul, sfârșitul	35
Ca să fiu eficient, trebuie să fac mai multe lucruri în același timp	37
Am ochi de vultur, sunt hipersensibil și hiperestezi	43
Sunt dedicat în întregime activității mele: angajamentul, preocuparea, implicarea, motivația și așteptările	46
Lumea fiind rațională, cum măsurăm intuiția?	49
Diferențele mele apar la scală neurofiziologică	50

3.	O inteligență mai ridicată	55
	Un creier mai inteligent	56
	Drept la țintă: sunt mai eficiente și mai capabil să mă adaptez	58
	Speedy Gonzales: sunt mai rapid	60
	O memorie de elefant	61
	Sărind de la una la alta: o gândire prin asociere de idei	63
	Ca un pește în apă atunci când e vorba despre complexitate	63
	Somnul, atât de minunat și, uneori, un calvar	65
	O imaginație fără granițe și o creativitate fără limite	69
	Școala, locul tuturor posibilităților	70
	Inteligența poate fi măsurată?	72
4.	O mai mare împlinire	81
	O filosofie de viață	82
	A ținti mereu spre ce e mai bun: perfecționism și exigențe	84
	Umanism, valori și priorități	89
	Lumea ca un teren de joacă: acceptarea valorilor opuse	91
	Plictiseala, această necunoscută	93
	Sensul, fără de care nimic nu e posibil	95
	Mereu o locomotivă pentru ceilalți și împărtășindu-vă interesele cu aceștia	97
	Fericiți să trăiască: mai senini și mai puțin anxioși	99

5.	O viață	101
	Micul copil supradotat va crește mare: supradotat cândva, supradotat pentru totdeauna	102
	Se moștenește genetic?	103
	Copilul supradotat cu vârsta între 0 și 3 ani	105
	Căldură sufletească și sol fertil: un mediu-cheie	108
	Criza adolescenței? Absolut deloc, eu sunt un adolescent înfloritor!	113
	Un sprijin în viață: îndrumarea parentală	116
	Elevi străluciți?	118
	Adulți străluciți? Împliniți	120
	Supradotat, cu siguranță, dar unic în felul său	122
	Supradotat sau pisică cu șapte vieți	123
	Un sprijin punctual	125
6.	Un prezent minunat	128
	Cunoaștere, acceptare, asumare	128
	Best friends forever	130
	Îl caut pe Făt-Frumos: tânăr, arătos, bogat, inteligent, reușit pe toate planurile...	
	Dragostea cu D mare	135
	Studiile: să nu alegi nimic și să-ți permiți totul	140
	O familie perfectă	141
	O activitate pasionantă și fertilă	144
	<i>Concluzii</i>	153
	Anexe	155
	BMRI pentru adulți	155
	BMRI pentru copii	165

- Ce ți-a zis Gibson?
- Mi-a vorbit despre Ken. Mi-a spus că el este foarte inteligent și m-a întrebat dacă știi asta.
- Și tu ce i-ai răspuns?
- I-am zis că nu, că, după mine, Ken e un prostănac; el mi-a spus că, uneori, oamenii foarte inteligenți par niște prostănaci.
- Brusc, pe chipul obosit al lui Nell s-a ivit o cută.
- Nu l-aș fi crezut niciodată pe Gibson suficient de perspicace ca să spună așa ceva.
- Nell, tu știai că Ken e excepțional de inteligent?
- Bănuiam asta.
- Și de unde ți-a venit această idee? Ken a eșuat de fiecare dată în tot ceea ce a întreprins... până în vara asta.
- Ei bine, spuse Nell rar, cu un aer gânditor, să știi că un visător e dotat cu un spirit care trece dincolo de suprafața lucrurilor.

Mary O'Hara, *Prietena mea Flicka*¹

¹ Traducerea din engleză îi aparține lui Hélène Claireau, editura Gallimard-Jeunesse, colecția „Folio Junior“, 2008.

Introducere

Închid ușa cabinetului meu în spatele unei femei tinere pe care am văzut-o pentru prima dată și împreună cu care am petrecut aproape o oră.

— Am descoperit acum un an că sunt supradotată, îmi spune ea cu lacrimi în ochi, și asta e sursa tuturor problemelor mele. Relația cu soțul meu nu merge, pentru că el nu mă înțelege. De altfel, nimeni nu mă înțelege, nici măcar părinții mei care mi-au spus întotdeauna că sunt specială. Mă simt singură și neînțeleasă. Nu am prieteni, pentru că, dacă vreau să fiu în armonie cu mine însămi, nu pot continua să-i frecventez: sunt atât de imperfecti. Iar în ceea ce privește relațiile profesionale, o să demisionez (acum lucrez pe postul de consilier de vânzări într-un magazin cu îmbrăcăminte de lux, după ce am terminat facultatea de limbi străine și am lucrat ca responsabil de proiect în domeniul organizării de evenimente), pentru că șefa mea mă neliniștește: uită uneori să dea bonuri de casă clientelor și vă puteți imagina problemele pe care acest lucru le poate genera dacă ele vor să schimbe un produs! Pentru mine, care sunt inteligentă, acest lucru este intolerabil, mai ales că, după aceea, tot pe noi ne ceartă. Standardul meu de valori nu-mi permite să mă mulțumesc cu această mediocritate. Acceptasem acest loc de muncă după o depresie pe care am învins-o de una singură, citind carte după carte și împărtășindu-mi ideile pe forumurile de „zebre“. E o nebunie ce afli de acolo și te simți mai puțin singur când vezi că și ceilalți supradotați trec exact prin aceleași dificultăți. E un sentiment liniștitor.

Ne privim în tăcere pentru o clipă și, atunci când îi spun că a fi supradotat nu reprezintă o patologie, încuviințează, dar, atunci când adaug că, prin urmare, marii majorități a persoanelor supradotate le merge bine, mă fixează cu o privire penetrantă, trădând neîncredere. Mai adaug și că studiile ne arată că ele se descurcă în viață chiar mai bine ca ceilalți, sunt mai puțin anxioase, au o capacitate de reziliență mai ridicată și posedă calități intrinseci care conduc la împlinirea personală. Închei prin a-i spune că unele dintre ele se confruntă cu despărțiri, evenimente de viață dureroase, nici mai multe, nici mai puține decât în cazul oricui altcineva, ca urmare a parcursului personal, a structurii lor de personalitate și a caracterului lor individual. Și cu asta, am pierdut-o: pentru ea, tuturor supradotaților le merge rău și suferințele ei nu pot proveni decât de acolo. Nu există posibilitatea, nu încă, de a-și pune întrebări referitor la ea însăși. Ca pentru toată lumea, e mai ușor să se agațe de o problemă decât să se simtă, parțial, responsabilă. Este mai ușor să considerați că vă merge prost pentru că sunteți supradotat, evitând astfel să vă puneți întrebări cu privire la propria persoană, decât să vă spuneți: „Sunt supradotat. Punct. Îmi merge rău. Punct“. Pornind din acest moment, vă puteți pune întrebările potrivite. Puteți chestiona atitudinea voastră, ceea ce vă va permite să avansați în direcția unor soluții constructive.

Ceea ce e sigur în cazul acestei tinere femei este că ea nu a beneficiat de un mediu care să-i permită împlinirea personală. Acolo se află cheia, pentru noi, toți, fie că suntem supradotați sau nu, a exprimării singularității noastre într-o lume populată de indivizi asemănători și totodată diferiți.

Îmi e greu să înțeleg cum e posibil ca, în zilele noastre, capacitatea de a fi supradotat să fie asimilată unei problematici, unei suferințe.

Dacă, de fapt, și nu neg acest lucru, anumite persoane supradotate suferă ca urmare a faptului că nu-și cunosc modul propriu de funcționare, ceea ce i se poate întâmpla, de altfel, oricui, celor

mai multe le merge bine. Nu eu sunt cea care susține asta, ci cercetările științifice de nivel internațional.

Cred că acest exemplu, împreună cu următorul, m-a determinat să scriu această carte pentru a vă explica de ce și cum e posibil să vă meargă bine, chiar foarte bine.

Al doilea exemplu este cel al unui băiețel de șapte ani, care îmi este trimis de un coleg cu următoarele cuvinte laconice: „Copil precoce care prezintă toate caracteristicile aferente: este tratat la școală de colegii lui ca un ratat, se comportă acolo inacceptabil, este agitat și refuză să îndeplinească sarcinile cerute de învățătoarea lui“.

Nu, de o mie de ori nu! Acest copil pe care l-am primit în cabinetul meu este cu siguranță inteligent, dar în niciun caz precoce: nu manifestă modul de funcționare atât de particular precocității. Dimpotrivă, e sigur needucat, fiindcă se tăvălește pe jos în cabinetul meu, își întrerupe părinții în permanență și pe mine de asemenea.

Astăzi este bine-cunoscut, trivializat și deformat faptul că o persoană supradotată are nevoie să facă mai multe lucruri în același timp. Acest lucru nu înseamnă că toți copiii incontrollabili, hiperactivi și care manifestă o tulburare de atenție se dovedesc a fi precoce!

Iar alții susțin:

— Mi se spune că sufăr de o formă de schizofrenie, dar e imposibil, pentru că sunt supradotat!

Și care e legătura? A fi supradotat te împiedică să-ți rupi piciorul?

Nu și încă o dată nu: a fi supradotat nu reprezintă o protecție împotriva diverselor patologii, iar persoana supradotată se poate realmente confrunta cu o depresie, poate avea o personalitate de tip borderline, poate suferi de fobie socială, de probleme școlare, poate manifesta o tulburare de adaptare, de comunicare, poate suferi de o lipsă de stimă de sine... fără ca între aceste lucruri să

existe în mod obligatoriu o corelație și fără să se producă mai frecvent decât la toată lumea.

Nimic nu mă irită mai mult decât persoanele care îmi spun că sunt supradotate pentru că au probleme. Totalitatea acestor stereotipuri, false în esența lor, mă scoate din sărite, deoarece conferă o imagine proastă persoanelor supradotate, le face un deserviciu și nu ne permite să le cunoaștem pentru ceea ce sunt și să aflăm care poate fi aportul pe care l-ar putea aduce celorlalți și lumii.

Trebuie să renunțăm la idea preconcepută că unei persoane supradotate îi merge rău sau că persoanele cărora le merge rău prezintă probabilitatea de a fi supradotate.

Reflectând la această chestiune, mi-am dat seama că aceia care scriu, la noi, pe această temă, sunt majoritatea terapeuți, medici sau psihologi, care primesc persoane cărora, așa cum ne-am aștepta pentru că vin la noi în consultație, le merge rău. Găsim astfel studii care subliniază legătura dintre patologie și capacitatea de fi supradotat, care susțin că se referă la populația generală, deși participanții la aceste studii provin din rândul celor care au mers la consultații psihiatrice: e o contradicție aici.

În alte țări, inclusiv în cele europene, autorii studiilor sunt cu siguranță persoane din domeniul sănătății mentale, dar și, mai ales, cercetători, pediatri, specialiști în neuroștiințe etc., ei studiind persoanele supradotate din școli, universități, provenind din toate mediile și domeniile.

Ne dăm seama, atunci când citim despre activitățile lor, că persoanelor supradotate, în marea lor majoritate, le merge bine, chiar mai bine decât colegilor lor care nu sunt supradotați; au o reziliență mai ridicată, sunt mai puțin anxioase, mai mature și mai grijulii, manifestă o capacitate ridicată de adaptare și de empatie.

Adoptând acest punct de vedere, am reușit în fine să exprim ceea ce încercasem de ani de zile să susțin, fără să pot formula cu atâta forță: am susținut dintotdeauna cu tărie că a fi supradotat

nu reprezintă o patologie și că persoana supradotată nu e condamnată la o viață de necazuri. Cele două lucruri nu sunt conectate între ele.

Prin adoptarea concepției că persoanele supradotate prezintă o sănătate mentală mai ridicată decât a celorlalte, sunt perfect conștientă că mă îndepărtez de consensul francez, dar această realitate mi se pare evidentă și corespunde cu ceea ce constat eu zilnic.

Despre asta vă voi vorbi în această carte, prin intermediul unor exemple în care vă veți recunoaște, dar mai ales al unor studii internaționale foarte recente care, sper eu, vor reuși să vă convingă de justetea afirmațiilor mele.

Un al doilea fapt, pe care îl voi exprima fără falsă modestie, este că persoanele supradotate sunt, și au fost mereu, salvatorii lumii.

Practic, voi o faceți să evolueze, o împingeți spre performanță, permițând apariția de noi concepte, atât științifice, cât și filosofice, economice, sociologice etc. Predați apoi ștabela mediului, care se însărcinează să le implementeze. Este o viziune simplistă, simplificată, dar adevărată, iar această colaborare este benefică pentru toți.

Acest mod de funcționare specific vă permite să fiți precursori, să vedeți direcția bună înaintea celorlalți, să percepeți fundaturile de pe traseul vostru și să le evitați, să faceți conexiuni între subiecte diferite, să creați și să imaginați concepte noi. Având un mod fundamental de funcționare umanist, știți să țineți cont de ceilalți și să implementați soluții umane și eficiente.

Țările nordice și anglo-saxone, fiind conștiente că voi sunteți motorul dezvoltării armonioase a umanității, încearcă să vă permită să vă exprimați potențialul.

Avântul dezvoltării personale a permis ieșirea dintr-o fază de normalizare și avea drept scop să ne ajute să ne dezvoltăm și să ne asumăm personalitatea proprie. Consecința a fost scoaterea în evidență a diferențelor noastre, în așa fel încât, în cazul

copiilor, în special, fiecare particularitate poate face obiectul implementării de strategii personale și al unei adaptări din partea profesorilor.

Țările nordice și anglo-saxone refuză ceea ce ele consideră a fi o stigmatizare și pleacă de la principiul că, dincolo de dificultăți, fiecare prezintă un potențial, sau mai multe, care trebuie valorizat.

Din contră, în Franța, valorizarea diferențelor ne-a făcut să uităm că trăim într-o comunitate și că prezentăm un mare număr de similarități cu semenii noștri. Am ajuns la punctul în care am devenit prizonierii unui individualism egoist și egocentric. Aș dori să ilustrez acest lucru prin exemplul unei tinere pe care am consiliat-o după ce aceasta urmasese un curs de afirmare de sine alcătuit din 15 ședințe de grup:

— Nu înțeleg ce mi se întâmplă, mi-a spus ea, acum, că am atins afirmarea de sine, îmi exprim punctul de vedere când stau de vorbă cu cineva; mă ascult și sunt capabilă să refuz ceea ce nu am chef să fac. Fac exact cum am învățat la ședințe, dar cu toate astea îmi pierd toți prietenii: nu vor să mai iasă cu mine, spunând că am devenit o pacoste inutilă și egoistă!

Ea pur și simplu uitase că, pe lângă faptul că trebuie să ții cont de tine însuși, e important să ții cont și de ceilalți, de nevoile și de personalitatea acestora.

Atunci când uităm ceea ce face din noi niște ființe umane, care sunt punctele noastre comune, rezultatul e că persoanele sunt adunate laolaltă pe baza diferențelor lor fără a fi învățate cum să trăiască împreună. Înseamnă să alegi nu podul, ci zidul, să te izolezi și să trăiești ca într-un ghetou.

Aceasta nu constituie calea împlinirii de sine.

Cei care mă cunosc știu că eu nu impun nimănui nimic, că sunt aici pentru a vă conduce pe un drum care vă aparține doar vouă; astfel, pot să vă dau niște piste pentru a reflecta, nu niște directive și depinde de voi să descoperiți cum să le implementați în viața voastră.

De fapt, dacă există o unitate în modul de funcționare al persoanelor supradotate, există, de asemenea, și o diversitate, legată de valorile care vă aparțin vouă înșivă și fiecare este astfel diferit de celălalt, ca și de el însuși, într-un alt moment al vieții sale.

Ba mai mult, există, în ciuda a ceea ce mai multe persoane supradotate pretind — și vom reveni la aceasta, pentru că acestora nu le merge neapărat bine —, numeroase similități între noi, toți, fie că suntem supradotați sau nu, pentru că înainte de a fi supradotați suntem în primul rând ființe umane, tot așa cum înainte de a fi părinții unui copil precoce suntem în primul rând părinți.

Această apartenență, mult prea adesea uitată, este fundamentală dacă vreți să vă meargă bine.

Este, prin urmare, important să fiți conștienți de ceea ce vă unește cu semenii voștri, de ce vă face asemănători, căci, dincolo de diferențe, această unitate, cred eu, este cea care ne permite să trăim în pace și în armonie.

Aceasta nu înseamnă să uitați de voi pe parcurs. De fapt, capacitatea de a fi supradotat se referă la o realitate neuropsihologică pe care nu aveți cum s-o modificați și de care trebuie să țineți cont.

Persoane supradotate, precoce, cu potențial ridicat, zebre... toate aceste cuvinte se referă la aceeași realitate sau așa ar trebui să o facă.

De la apariția noțiunii de supradotare, acum aproximativ o sută de ani, conceptul a evoluat, a fost rafinat, transformat. Atunci nu se vorbea decât de o inteligență mai ridicată decât media, astăzi cuplăm acest lucru cu un mod de funcționare specific.

Aceste specificități nu sunt problematice în sine. Dar pot să devină astfel prin necunoașterea de sine și de ceilalți, prin inducție și mimetism social.

Este sigur că a fi supradotat se referă la o realitate foarte precisă, admisă din punct de vedere științific la ora actuală: este corelată cu un mod de funcționare anume. Astfel, a arăta o inteligență mai ridicată nu înseamnă în mod obligatoriu a fi supradotat: a

fi supradotat înseamnă a manifesta o inteligență mai ridicată în cadrul acestui mod de funcționare specific.

De ce este important să facem distincția între persoane mai inteligente și persoanele supradotate? Pentru ca acestea din urmă să poată ști cine sunt cu adevărat și să nu încerce să se transforme în ceea ce nu sunt, din dorința de a copia modul de funcționare al acestor persoane care sunt, pur și simplu, mai inteligente.

Activitatea terapeutică pe care trebuie să o desfășurăm împreună cu voi trebuie să vă respecte personalitatea și modul vostru de a fi. Nu trebuie, așa cum fac anumiți colegi, să vă conducă, printr-o „reechilibrare neuronală”, să funcționați la polul opus vouă înșivă, urmărind să vă transforme în altcineva decât sunteți. Astfel, putem vedea, mai ales pe internet, mărturisiri ale persoanelor supradotate cărora le merge rău, deși au fost urmărite timp de ani de zile de specialiști în domeniul supradotării.

Pentru mine, aceasta este o dovadă: ca să vă meargă bine, trebuie ca personalitatea voastră proprie să se poată dezvolta, prin cunoașterea de sine, a celorlalți și a lumii în care trăiți, fără să fie alienată prin mimetism social.

Scopul meu în această carte este deci triplu:

— Să vă explic cine sunteți, să pun modul vostru de funcționare în cuvinte pentru ca voi să puteți să-l gestionați și să vi-l însușiți făcând clar distincția între ce înseamnă a avea o inteligență mai ridicată și a fi supradotat.

— Să vă arăt și să vă demonstrez, pe baza studiilor științifice, că vă merge bine, chiar mai bine decât semenilor voștri.

— Să vă arăt de ce puteți și trebuie să vă exprimați personalitatea, să o acceptați și să v-o asumați pentru starea voastră de bine proprie și pentru binele tuturor.

Vouă, adică tuturor persoanelor pe care chestiunea supradotării le privește mai mult sau mai puțin:

— În primul rând, persoanelor supradotate, cu potențial ridicat și precoce, adulți și copii, celibatari și cupluri, familii, directori și colaboratori...

— Dar și familiilor, partenerilor, părinților și bunicilor, copiilor, prietenilor și relațiilor, colegilor și directorilor lor.

— Specialiștilor în sănătate mentală, medicilor și colegilor, care sunt studenți sau care lucrează.

Această carte are scopul de a vă oferi cheia modului vostru de funcționare, vouă care sunteți diferiți, dar și anturajului vostru.

Deoarece primesc în mod regulat persoane supradotate în cabinetul meu, care se identifică în acest mod sau care ignoră că sunt așa, vă voi împărtăși despre experiența mea pe tot parcursul acestei cărți: experiența mea cu privire la cine sunt aceste persoane speciale, ce reprezintă existența lor cotidiană, cum pot trăi în mod complicat situații care par simple. Prin urmare, ceea ce văd, ceea ce constat, ceea ce voi îmi spuneți la mine în cabinet. Și nu ceea ce putem citi în cărți, pe forumuri și pe bloguri.

Aceste întâlniri cu voi îmi permit să vă expun atât, desigur, cunoștințele provenite din cercetările științifice actuale efectuate în diferite țări, dar și, iar acest lucru mi se pare cel mai interesant de transmis și legat de care nu există studii (sau cel puțin eu nu am găsit), cele cu privire la: viața voastră cotidiană, stările voastre de spirit, grijile, întrebările și nedumeririle voastre și, mai ales, instrumentele, soluțiile, strategiile și stratagemele pe care faptul că am cunoscut atâția dintre voi mi-a permis să le elaborez, astfel încât voi (la plural, respectiv umanitatea) să puteți trăi în bună înțelegere.

Vă mulțumesc tuturor pentru că sunteți cine sunteți.